

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w Wydziale IV Karnym w składzie:

Przewodniczący SSO Sławomir Lach (ref.)

Sędziowie SSO Barbara Kempieńska-Krawczyk

SSO Adam Chodkiewicz

Protokolant: K. B.

przy udziale Prokuratora Janusza Smagi

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach: 15 grudnia 2014 r., 22 stycznia 2015 r., 6 lutego 2015 r., 20 kwietnia 2015 r., 21 maja 2015 r., 7 września 2015 r., 8 października 2015 r., 3 listopada 2015 r. i 23 listopada 2015 r.,

sprawy z wniosku R. M.

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r. w sprawie Prokuratury Okręgowej w Gliwicach o sygn. V Ds 20/06/Sw

na mocy art. 552a § 1 k.p.k. i art. 554 § 4 k.p.k.,

o r z e k a

1. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. M., syna J. i F. z domu K., urodzonego (...) w K. kwotę 179.849,55 zł (sto siedemdziesiąt dziewięć tysięcy osiemset czterdzieści dziewięć złotych i pięćdziesiąt pięć groszy) tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę oraz kwotę 300.000 zł (trzysta tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłe z niesłusznego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r. w sprawie Prokuratury Okręgowej w Gliwicach sygn. akt V Ds 20/06/Sw, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku;
2. oddala wniosek w pozostałym zakresie;
3. obciąża kosztami postępowania Skarb Państwa.

Sygn. akt IV Ko 22/15

UZASADNIENIE

R. M. w dniu 14 sierpnia 2014 r. złożył wniosek o odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie stosownie do przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego poprzez zasadzenie na jego rzecz kwoty 1.500.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz odszkodowania w kwocie 1.479.000 zł, na którą składają się należności:

- 1) odszkodowanie związane z prowadzeniem k. (...), a to:
 - a) kwota 524.000 zł, stanowiąca równowartość utraconego przez wnioskodawcę dochodu (utracone korzyści) z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od 2006 r. do 2010 r., w skład której wchodzi strata (szkoda) w kwocie

215.000 zł oraz utracony dochód w kwocie 310.000 zł (iloczyn 5 lat przez uśredniony dochód roczny za lata 2003-2005 w kwocie 62.000 zł);

b) kwota 500.000 zł z tytułu niewypłaconej premii przez Grupę (...) Sp. z o.o. w K. (utracone korzyści) za udział w projekcie wejścia spółki na G. W. w W.;

c) kwota 18.000 zł z tytułu stałej (...) (utracone korzyści) świadczonej przez (...) na rzecz Grupy (...) Sp. z o.o. w K., przy stawce miesięcznej w wysokości 2.000 zł, za okres dziewięciu miesięcy liczony od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r.;

d) kwota 36.000 zł z tytułu stałej (...) (utracone korzyści) - umowa przyrzeczona - na rzecz T. B. przez (...), przy stawce miesięcznej w wysokości 5.000 zł netto (zmodyfikowana na rozprawie), za okres dziewięciu miesięcy liczony od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r.;

e) kwota 9.000 zł z tytułu stałej obsługi (...) (utracone korzyści) świadczonej przez (...) na rzecz (...) .H.U. (...) z siedzibą w S., przy stawce kwartalnej w wysokości 3.000 zł, za okres dziewięciu miesięcy liczony od dnia zatrzymania 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r.;

a także

f) kwota 60.000 zł z tytułu częściowego zlikwidowania wkładu (szkoda) w Funduszu Inwestycyjnym (...) z przeznaczeniem na pokrycie kosztów utrzymania działalności (...)

2) odszkodowanie związane z wykonywaniem (...):

a) kwota 292.000 zł z tytułu utraconego dochodu (utracone korzyści) związanego z pełnieniem (...) za okres od 2007 r. do 2013 r., wyliczonego jako iloczyn 7 lat przez średni roczny dochód za lata 2001-2006 uzyskany z (...) (...) S.A. z siedzibą w K. (iloraz 250.000 zł przez 6 lat, daje 42.000 zł rocznie);

b) kwota 40.000 zł z tytułu przyznanego ale nie wypłaconego wynagrodzenia (utracone korzyści) za czynności wykonywane jako (...) (...) S.A. z siedzibą w K. w związku z jego odwołaniem;

wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2014 r.

(wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie k. 1-12)

Stan faktyczny został w szczególności ustalony w oparciu o akta i odpisy z akt o sygn. II K 294/12 i II K 230/08 Sądu Rejonowego w Olkuszu oraz część A i B akt osobowych wnioskodawców z Aresztu Śledczego w T., a także dokumentację dołączoną w toku postępowania oraz zeznania wnioskodawcy R. M. (k. 557-563, 569-672) i świadków B. M. (k. 617-619), T. D. (k. 621-622), T. B. (k. 621), D. P. (k. 619-621), M. N. (k. 521-525), W. M. (k. 729-731) oraz J. G. (k. 856-857), które korespondowały z powyżej wskazanym materiałem dowodowym. Należy podkreślić, że ustalony w ten sposób stan faktyczny nie budzi wątpliwości, w szczególności zeznania wnioskodawcy okazały się wiarygodne i znalazły potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym materiale.

Ustalenia dot. postępowania karnego

W dniu 19 maja 2006 r. wnioskodawca R. M. na mocy zarządzenia Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gliwicach został zatrzymany i przymusowo doprowadzony do dyspozycji Prokuratury Okręgowej w Gliwicach do śledztwa prowadzonego pod sygn. akt V Ds. 20/06/Sw w sprawie przeciwko W. G. i innym.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 21 maja 2006 r. sygn. akt III Kp 613/06 wnioskodawca R. M. został tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy, tj. do dnia 19 sierpnia 2006 r. w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw kwalifikowanych z: art. 13 § 1 kk w zw. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 294 § 1 kk i art. 230 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk; z art. 18 § 2 kk w zw. z art. 233 § 1 kk oraz z art. 286 § 1 kk i art. 13 § 1 kk w zw. z art. 286 § 1

kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk. Okres tymczasowego aresztowania był następnie trzykrotnie przedłużany postanowieniami Sądu Rejonowego w Katowicach, w tym z dnia 27 lipca 2006 r., z dnia 6 listopada 2006 r. i z dnia 6 lutego 2007 r. na dalszy okres oznaczony. Następnie na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 7 marca 2007 r. tymczasowe aresztowanie zostało zmienione w ten sposób, że zastrzeżono, że ulegnie ono uchyleniu pod warunkiem wpłacenia poręczenia majątkowego. W dniu 8 marca 2007 r. poręczenie majątkowe w wysokości 100.000 zł wpłaciła D. C. i w dniu 9 marca 2007 r. po wpływie dokumentacji do Aresztu Śledczego w T. wnioskodawca został faktycznie zwolniony.

W toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Gliwicach pod sygn. akt V Ds 20/06/Sw wnioskodawcy R. M. zarzucono ponadto popełnienie trzech przestępstw kwalifikowanych: z art. 278 § 2 kk, z art. 278 § 3 kk w zw. z art. 278 § 2 kk oraz z art. 278 § 3 kk w zw. z art. 278 § 2 kk.

W dniu 25 stycznia 2007 r. Prokurator Prokuratury Okrękowej w Gliwicach wniósł przeciwko R. M. akt oskarżenia łącznie zarzucając mu popełnienie sześciu przestępstw, tj.:

- a) przestępstwa z art. 13 § 1 w zw. z art. 286 § 1 kk, w zw. z art. 294 § 1 kk i art. 230 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk,
- b) przestępstwa z art. 18 § 2 kk w zw. z art. 233 § 1 kk,
- c) przestępstwa z art. 286 § 1 kk i art. 13 § 1 kk w zw. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 294 § 1 kk w zw. z art. 12 kk,
- d) przestępstwa z art. 278 § 2 kk,
- e) przestępstwa z art. 278 § 3 kk w zw. z art. 278 § 2 kk,
- f) przestępstwa z art. 278 § 3 kk w zw. z art. 278 § 2 kk.

Postępowanie objęte w/w zarzutami prowadzone było przed Sądem Rejonowym w Olkuszu pod sygn. akt II K 230/08, z której to sprawy na mocy postanowienia z dnia 2 kwietnia 2012 r., z uwagi na zbliżający się okres przedawnienia, zostało wyłączone do odrębnego rozpoznania pod sygn. akt II K 294/12 przed tym samym Sądem postępowanie w zakresie zarzutów wymienionych pod wyżej wymienionymi ppkt d, e i f.

W sprawie o sygn. II K 294/12 w dniu 11 stycznia 2013 r. zapadł wyrok uniewinniający wnioskodawcę R. M. od czynów opisanych wyżej w ppkt d i e oraz na mocy art. 17 § 1 pkt 3 kpk umorzono postępowanie o czyn opisany wyżej w ppkt f. Wyrok uprawomocnił się w dniu 9 marca 2013 r.

W dniu 21 maja 2013 r. w sprawie o sygn. akt II K 230/08 zapadł wyrok uniewinniający wnioskodawcę R. M. od zarzucanych mu czynów opisanych wyżej w ppkt a, b i c. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 14 marca 2014 r. o sygn. akt IV Ka 49/14 utrzymano w mocy powyższy wyrok.

Tymczasowy areszt w toku postępowania był stosowany wobec wnioskodawcy R. M. w okresie od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r., łącznie przez okres 9 miesięcy i 19 dni.

Dowód:

- zaświadczenie z Aresztu Śledczego w T. k. 15
- odpisy z akt sprawy Sądu Rejonowego w Olkuszu o sygn. akt II K 230/08 oraz II K 294/12, k. 213-534, a w szczególności:
- zarządzenia o zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu podejrzanego k. 213-216
- postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz postanowienia o zmianie i uzupełnieniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów k. 217-219,

- postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 21 maja 2006 r. o tymczasowym aresztowaniu,
- protokołów przesłuchania R. M.,
- wniosków Prokuratury o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania,
- postanowień Sądu Rejonowego w Katowicach w przedmiocie przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania,
- postanowień Sądu Okręgowego w Gliwicach w przedmiocie utrzymania w mocy postanowienia o tymczasowym aresztowaniu i postanowień o przedłużeniu okresu tymczasowego aresztowania,
- protokołów przesłuchania świadków M. N. i D. P.,
- aktu oskarżenia,
- akta Sądu Rejonowego w Olkuszu o sygn. akt II K 294/12;
- akta osobowe.

Ustalenia dot. równoległego postępowania karnego

Wobec wnioskodawcy R. M. nadal toczy się postępowanie karne przed Sądem Rejonowym w Olkuszu pod sygn. akt II K 451/11. Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2007 r. przedstawiono wnioskodawcy R. M. dwa zarzuty z art. 18§2 kk w zw. z art. 229§1 kk. Akt oskarżenia został wniesiony w dniu 4 kwietnia 2011 r.

Dowód:

- odpisy z akt Sądu Rejonowego w Olkuszu o sygn. II K 451/11 k. 648-664.

Ustalenia dot. zadośćuczynienia

Wnioskodawca R. M. przez ponad 20 lata pracy w zawodzie (...)zdoł reputację, był (...), znanym nie tylko na terenie (...), ale także na terenie całego kraju. Wpis na listę (...) uzyskał z dniem 1 października 1988 r. i rozpoczął wykonywanie zawodu (...) początkowo w (...) w S., a następnie od 1991 r. wykonywał zawód w (...) w K.. W latach 1995, 1998 i 2001 był powoływany na funkcję (...) Sprawował patronat nad wieloma(...), nigdy też nie toczyło się w stosunku do niego postępowanie dyscyplinarne.

Dowód:

- opinia (...)w K. z dnia 16 czerwca 2014 r. k. 16.

W dniu 19 maja 2006 r. o godzinie szóstej rano, umundurowani funkcjonariusze ABW w K. dokonali zatrzymania wnioskodawcy R. M. w jego domu w obecności osób najbliższych, żony i córek wnioskodawcy. Dokonano również wówczas przeszukania. Skutego w kajdanki wnioskodawcę na oczach żony i sąsiadów wyprowadzono z domu i doprowadzono do Izby Zatrzymań.

Czynność zatrzymania była filmowana przez funkcjonariuszy ABW, zaś w godzinach wieczornych w telewizji publicznej w programie informacyjnym ukazały się fragmenty nagrania. Wówczas przez znajomych wnioskodawca został rozpoznany.

Po wykonaniu z jego udziałem czynności procesowych wnioskodawca w dniu 21 maja 2006 r. został doprowadzony na posiedzenie aresztowe do Sądu Rejonowego w Gliwicach, gdzie zastosowano wobec niego tymczasowy areszt na okres 3 miesięcy.

W związku z zastosowaniem przez Sąd Rejonowy w Gliwicach aresztu tymczasowego postanowieniem Sądu Dyscyplinarnego (...) w K. z dnia 24 maja 2006 r., sygn. akt SD 8/06 wnioskodawca R. M. został tymczasowo zawieszony w czynnościach zawodowych.

Dowód:

- opinia (...) w K. z dnia 16 czerwca 2014 r. k. 16

Następnie wnioskodawca R. M. w okresie od dnia 21 maja do dnia 5 czerwca 2006 r. został osadzony w Areszcie Śledczym w G.. Przebywał kolejno w trzech różnych celach. W okresie 21-22 maja 2006 r. w celi nr(...), nominalnie dwuosobowej, o powierzchni 6,2 m^(2,) w której przebywało trzech osadzonych. Następnie, w okresie od 22-25 maja 2006 r. w celi nr (...), nominalnie dwuosobowej, o powierzchni 8,19 m⁽²⁾. W celi tej przebywało w rzeczywistości pięciu osadzonych. Warunki w tej celi były dla wnioskodawcy szczególnie krępujące z uwagi na brak wydzielonej części sanitarnej. Kolejno, w okresie 25 maja – 5 czerwca 2006 r. wnioskodawca przebywał w celi nr (...), nominalnie trzyosobowej, o powierzchni 9,06 m⁽²⁾. W celi tej w rzeczywistości przebywało pięciu osadzonych. Część sanitarna była w niej wydzielona przesuwными, dyktowymi drzwiami. Warunki w Areszcie Śledczym w G. były dla wnioskodawcy uciążliwe nie tylko ze względów powierzchniowych i sanitarnych, ale także z uwagi na fakt, że szybko został rozpoznany (...) i przestał być anonimowym osadzonym. W jednej z cel przebywał razem ze współoskarżonym (...), co było dla niego szczególnie niezręczne.

Dowód:

- szkic sytuacyjny celi 5-cio osobowej k. 826;

- informacja z Aresztu Śledczego w G. k. 861-868;

- wyjaśnienia wnioskodawcy k. 557-563; 880.

Od dnia 5 czerwca 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r. wnioskodawca R. M. przebywał z Areszcie Śledczym w T.. P. tam głównie w celi nr(...), o powierzchni 8,27 m² (9,71 m² wraz z częścią sanitarną). Była to cela nominalnie dwuosobowa, jednak faktycznie przebywało z niej trzech osadzonych, a okresowo nawet czterech. Cela miała niewielki dostęp do światła słonecznego – z uwagi na przysłonięcie okna szybą zbrojoną ze szkła matowego, a także niedostateczną wentylację, co było szczególnie dotkliwe w upalne dni. Komfort przebywania w niej był dodatkowo obniżony z powodu znajdującej się tuż za drzwiami kraty na szerokość całego korytarza, która przy każdym użyciu (kilkadziesiąt razy dziennie) wydawała donośny, piskliwy dźwięk, jak również z powodu plagi mrówek faraona, które dostawały się do przechowywanej przez osadzonych żywności. Ponadto wnioskodawca zmuszony był do dzielenia celi z osobami palącymi znaczne ilości papierosów, pomimo, iż sam od ponad 20 lat nie pali.

Dowód:

- dokumentacja fotograficzna k. 643-644;

- informacja z Aresztu Śledczego w T. k. 727.

Wnioskodawca R. M. początkowo odmawiał jedzenia i mycia się, był przekonany, że odwołania i pisma procesowe okażą się skuteczne i tymczasowy areszt zostanie uchylony. Po trzech tygodniach po raz pierwszy uzyskał widzenie z żoną, które w dalszym czasie izolacji były już systematyczne. Prosił wówczas rodzinę by wierzyli, że jest niewinny. Przez wiele dni nie korzystał ze spacerów i nie dojadł, co odbiło się na jego zdrowiu. Latem w celi temperatura powietrza przekraczała 30 stopni C., co stwarzało dodatkową dolegliwość, bowiem możliwość skorzystania z prysznicza była ograniczona do jednego razu w tygodniu.

Dowód:

- odpisy pamiętników k. 734-825

Kolejne przedłużenie tymczasowego aresztu wpływało na stan psychiczny wnioskodawcy, odczuwał bezsilność, coraz bardziej doskwierało mu odosobnienie. W Święto Wszystkich Świętych nie odwiedził grobu rodziców, choć robił to nieprzerwanie od wielu lat, nie spędził także Wigilii i Świąt Bożego Narodzenia z najbliższymi. W trakcie pobytu w areszcie zaczął mieć myśli samobójcze.

Dowód:

- odpisy pamiętników k. 734-825

W dniu 8 września 2006 r. wnioskodawca R. M. skierował do(...) (...) w K. pełne żalu pismo (wniosek) o skreślenie z (...), w którym wskazał na fakt nagonki medialnej wobec jego osoby. Pismu temu nie został jednak nadany bieg.

Dowód:

- pismo do Dziekana (...) w Katowicach k. 49-52, 53-54.

Od dnia 19 maja 2006 r., dnia zatrzymania wnioskodawcy, zarówno przebieg czynności, jak i okoliczności stawianych mu zarzutów były szeroko relacjonowane na łamach ogólnopolskich dzienników: Gazety (...), N., Polityki, a także w mediach telewizyjnych i radiowych.

Dowód:

- audycja radiowa „Trzy kwadransy z reportażem” pt. „I tobie może się to zdarzyć” - płyta CD w załączeniu okładka tom I;

- artykuł M. P. pt.: „kto osłaniał aresztowanego barona paliwowego” wydanie z dnia 19.05.2006 r. k. 21 ;

- artykuł w (...) pt.: „ (...) tajemnice” k. 22-23;

- artykuł M. P. pt.: „ABW zatrzymała (...) (...)a” wydanie internetowe z dnia 19.05.2006 r. k. 27-29 ;

- artykuł M. P. pt.: „Służby specjalne zatrzymały (...)” wydanie z dnia 20.05.2006 r. k. 26;

- artykuł T. S. pŁ: „Afera Paliwowa. (...) zatrzymany.” wydanie z dnia 24.07.2006 r. k. 34;

- artykuł D. K. pt.: „Jak okraść mafię” wydanie z dnia 6.08.2006 r. k. 35-37;

- artykuł M. P. pt.: „(...)załatwił wyrok gangsterowi?” wydanie z dnia 16.08.2006 r. k. 30 ;

- artykuł M. P. pt.: „Spółdzielnia w (...) (...)” wydanie z dnia 22.08.2006 r. k. 31 ;

- artykuł M. P. pt.: „(...)oszukał koszykarza z mafii?” wydanie z dnia 29 września 2006 r. k. 32-33;

- artykuł J. D. pt. (...) potrzebuje obrońcy” wydanie z dnia 30.09.2006 r. k. 38-40;

- artykuł M. P. pt.: (...)kupował (...) wydanie z dnia 15.10.2006 r. k. 19, 20;

- artykuł pt.: „Prokuratorzy oburzeni, (...) mówi o zмовie i spisku służb specjalnych” wydanie z dnia 2-3.05.2007 r. k. 25, 41.

Wnioskodawca R. M. podejmował działania wobec nagonki medialnej jaka rozpętała się wokół jego osoby wnosząc o sprostowanie obraźliwych artykułów szkalujących jego nazwisko, mając świadomość, iż publikacje rujną jego

autorytet. Jednakże pisma adresowane do redaktorów naczelnych N.-a oraz Gazety (...) pozostały bez odpowiedzi, zaś inne działania okazywały się bezskuteczne.

Dowód:

- pismo z dnia 23.08.2006 r. do redaktora naczelnego (...) k. 67-70;
- pismo z dnia 19.02.2007 r. do redaktora naczelnego Gazety (...) k. 55-66;
- postanowienie o umorzeniu śledztwa przez Prokuraturę Okręgową w Bielsku-Białej z dnia 29.03.2007 r. sygn. V Ds. 62/06/Sw k. 76-83;
- zażalenie R. M. z dnia 10.04.2007 r. na postanowienie z dnia 29.03.2007 r. o umorzeniu śledztwa przez Prokuraturę Okręgową w Bielsku-Białej o sygn. V Ds. 62/06/Sw k. 71-75.

Wnioskodawca nabierał przekonania, iż cała sprawa jest związana z w innymi sprawami (...) (...) a w których uczestniczyli ci sami funkcjonariusze ABW, którzy dokonywali jego zatrzymania, a co do których zgłasza zastrzeżenia co do prawidłowości prowadzonego przez nich postępowania. Powyższe tylko wzmagało odczucie krzywdy.

Dowód:

- artykuł M. P. pt.: „Operacja R. B.” k. 42;
- artykuł M. P. pt.: (...) specjalne zatrzymały byłych współpracowników detektywa (...)” wydanie z dnia 18.05.2006 r. k. 42;
- artykuł prasowy zamieszczony w tygodniku (...) redaktora M. C. pt. (...)więc teraz sam potrzebuje pomocy. Walne zgromadzenie kijów bejsbolowych” k. 17-18.

Pismem z dnia 22 marca 2007 r., już po uchyleniu tymczasowego aresztu wnioskodawca R. M. zrezygnował z pełnienia funkcji zastępcy (...) w K., stanowiska prestiżowego, co w jego ocenie było spowodowane faktem tymczasowego aresztowania oraz podyktowane było chęcią odsunięcia całego odium jakie dotknęło (...) (...). Uchwałą z dnia 12 kwietnia 2007 r. wnioskodawca został zwolniony z funkcji (...)

Dowód:

- pismo R. M. z dnia 22.03.2007 r. k. 539;
- uchwała (...) w K. z dnia 12 kwietnia 2007 r. k. 540;
- opinia (...) w K. z dnia 16 czerwca 2014 r. k. 16

Postanowieniem (...) (...) w K. z dnia 19 kwietnia 2007 r. (...)

Dowód:

- opinia (...) w K. z dnia 16 czerwca 2014 r, k. 16.

Ustalenia dot. odszkodowania

Wnioskodawca R. M. prowadził (...) uzyskując z tej działalności stałe dochody, a także uzyskiwał dochody z działalności (...). Całość dochodów została udokumentowana w deklaracjach PIT za lata 2003-2005 w ramach przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej i działalności wykonywanej osobiście. Średnia roczna wysokość dochodu w okresie przed aresztowaniem, tj. w latach 2003-2005 wynosiła w przypadku (...) 58.126,18 zł netto, zaś w przypadku działalności (...) 28.000 zł netto. (tabela nr 3 opinii k.837)

Dowód:

- deklaracje podatkowe PIT za lata 2003 – 2005 k. 131-134, 135-144, 145-155, 647;
- deklaracje podatkowe PIT za lata 2006 – 2012 k. 156-161, 162-171, 172-182, 183-184, 185-186, 187-188, 189-190, 647;
- opinia sądowa pisemna k. 831-853;
- opinia sądowa ustna k. 880-882;
- opinia sądowa pisemna uzupełniająca k. 887-896.

W ramach przychodów uzyskiwanych przez (...)znajdowały się kwoty uzyskiwane m.in. z:

- umowy z Grupą (...) Sp. z o.o. w K. z dnia 1 lipca 2002 r.(...)wg. stawki w kwocie 2.318 zł brutto miesięcznie - rozwiązana z dniem 31 maja 2006 r.;
- umowy z (...) .H.U. (...) z dnia 1 marca 2004 r. dotyczącej (...)wg. stawki w kwocie 3.000 zł brutto za kwartał - rozwiązana z dniem 5 lipca 2006 r.;
- umowy z (...) S.A. w K. z dnia 2 kwietnia 2003 r. dotyczącej świadczenia (...) wg. stawki 8.000 zł plus VAT miesięcznie;
- umowy zlecenia z dnia 15 kwietnia 2003 r. zawartej z (...) S.A. w K. za wynagrodzeniem w kwocie 25.000 zł;
- umowy z (...) S.A. w K. z dnia 12 stycznia 2004 r. dotyczącej świadczenia(...) wg. stawki 12.000 zł plus VAT miesięcznie.

Dowód:

- dokumentacja dotycząca firmy (...) k. 100-107, 627-633;
- dokumentacja dotycząca firmy (...)H.U. (...)W. K. k. 108-111;
- dokumentacja dotycząca firmy (...) S.A. w K. k. 112-118.

W ramach przychodów uzyskiwanych z działalności (...)znajdowały się kwoty uzyskiwane z prowadzonej (...) Zakładu (...) S.A. w K. ogłoszonej postanowieniem (...). Wynagrodzenie wstępne zostało określone na kwotę 250.000 zł i na jego poczet wypłacono do dnia tymczasowego aresztowania zaliczki w łącznej kwocie 210.000 zł.

Dowód:

- postanowienie (...) określające wynagrodzenie wstępne k. 544;
- lista wypłat k. 647;
- informacja z (...)
- informacja (...)
- odpisy postanowień (...)

Pismem z dnia 18 maja 2006 r. wnioskodawca R. M. zwrócił się o uznanie wypłaconych zaliczek w łącznej kwocie 210.000 zł jako wynagrodzenia ostatecznego za czynności podejmowane w (...)podczas toczącego się(...). Z uwagi, że wypłacone zaliczki wyczerpały pełne wynagrodzenie (...)nie określił ostatecznego wynagrodzenia, uznając, że wypłacone zaliczki pokrywają w całości wynagrodzenie za (...).

Dowód:

- pismo wnioskodawcy z dnia 18 maja 2006 r. (omyłkowo wskazano rok 2005) z prezentatą z dnia 25.05.2006 r. k. 130;
- informacja (...)

W dniu 2 czerwca 2006 r. wnioskodawca R. M. został odwołany (...), zaś jego następca (...) otrzymał wynagrodzenie w kwocie 20.000 zł. (...) stwierdzono ukończenie (...)

Dowód:

- postanowienie (...) R. M. z (...) k. 547-548;
- postanowienie (...) (...) k. 545-546.

Począwszy od 2006 r. po odwołaniu z funkcji (...) (...) S.A. w K. wnioskodawca R. M. zaprzestał działalności jako (...) przynosiła straty, aż do 2010 r. (tabela nr 5 opinii k. 839)

Po zakończeniu tymczasowego aresztowania stopniowo wnioskodawca zawierał kolejne umowy na (...) między innymi:

- umowę zlecenia zawartą z (...) Sp. o. o. w K. z dnia 29 października 2007 r. wg. stawki w kwocie 1.000 zł plus VAT miesięcznie;
- umowę zlecenia o świadczenie (...) dnia 15 września 2008 r. zawartą z A. (...) w K. wg. stawki w kwocie 400 zł plus VAT miesięcznie);
- umowę zlecenia o świadczenie usług (...). zawartą z (...) z/s w K. wg. stawki w kwocie 1.000 zł plus VAT miesięcznie),
- umowę o (...) z dnia 5 lipca 2012 r. zawartą z (...) Sp. z o.o. Sp. K. w S. wg. stawki 1.000 zł plus VAT miesięcznie.

Dowód:

- dokumentacja dotycząca (...) Sp. o. o. w K. k. 127-129;
- dokumentacja dotycząca (...) (...) w K. k. 125-126;
- dokumentacja dotycząca (...) z/s w K. k. 123-124;
- dokumentacja dotycząca (...) Sp. z o.o. Sp. K. w S. k. 119-122;

Szkoda z okresu tymczasowego aresztowania

W okresie tymczasowego aresztowania od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r. szkoda w zakresie działalności (...) obejmująca utracony dochód oraz faktycznie poniesioną stratę wyniosła 154.875,86 zł netto.

Dowód:

- opinia sądowa pisemna k. 831-853;
- opinia sądowa ustna k. 880-882;

Na poczet pokrycia straty powstałej w związku z prowadzeniem (...) okresie tymczasowego aresztowania były przeznaczone środki pieniężne wnioskodawcy i jego małżonki pochodzące z majątku wspólnego w postaci oszczędności z lat poprzednich, a w szczególności:

- z likwidacji lokat i oszczędności w wysokości około 60.000 zł, w tym wpłata kwoty 3.500 zł dokonana w dniu 14 lutego 2007 r.;

- z częściowej likwidacji polisy ubezpieczeniowej (...), z której wypłacono kwotę 20.050 zł w dniu 26 czerwca 2007 r.

Dowód:

- dokumentacja dotycząca wpłaty na rzecz (...). 612;

- dokumentacja dotycząca polisy ubezpieczeniowej (...) k. 602-611, 666-708.

Wcześniejsza likwidacja polisy ubezpieczeniowej (...) sprawiła ponadto powstanie szkody w kwocie 523,69 zł, co stanowi kwotę, o jaką zwiększyłaby się polisa ubezpieczeniowa do dnia 28 grudnia 2013 r. (całkowita likwidacja polisy), gdyby nie dokonano jej częściowej likwidacji.

Dowód:

- opinia sądowa ustna k. 880-882;

- opinia sądowa pisemna uzupełniająca k. 887-896.

Z uwagi na tymczasowy areszt nie doszło również do zawarcia z T. B. umowy na (...), gdzie stawka została ustalona na kwotę 5.000 zł netto miesięcznie. T. B. w tym czasie zawarł umowę z inną (...). Z tego tytułu wnioskodawca utracił dochody za okres tymczasowego aresztowania w łącznej kwocie netto 36.450 zł.

Dowód:

- opinia sądowa pisemna uzupełniająca k. 887-896.

Sąd zważył, co następuje:

Zasada odpowiedzialności

W świetle aktualnego stanu (...), po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r., w przypadku uniewinnienia, czy też umorzenia wobec oskarżonego postępowania, w sytuacji gdy wobec niego w toku procesu zastosowano tymczasowy areszt, nie ma podstaw do badania legalności, zasadności czy prawidłowości tego środka. Ustawodawca we wprowadzonym wskazaną nowelą art. 552a zrezygnował bowiem z przesłanki „niewątpliwej niesłuszności” tymczasowego aresztowania. Co więcej, ustawa nie przewiduje żadnych warunków ograniczających lub wyłączających odpowiedzialność Skarbu Państwa, a zatem powstaje ona niejako automatycznie, o ile tylko postępowanie wobec oskarżonego zakończy się wyrokiem uniewinniającym lub umorzeniem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 lipca 2015 r., II AKa 220/15).

Zbędnym było zatem szczegółowe analizowanie sytuacji procesowej, w jakiej stosowano wobec wnioskodawcy R. M. tymczasowe aresztowanie, a w szczególności rozważanie, czy istniejące wówczas dowody istotnie uzasadniały zastosowanie izolacyjnego środka zapobiegawczego. Prawomocne uniewinnienie czy też umorzenie postępowania wobec osoby tymczasowo aresztowanej w toku danego postępowania stanowi zatem wystarczającą podstawę do zasądzenia na jej rzecz odszkodowania i zadośćuczynienia. Odpowiedzialność za szkodę i krzywdę w takim wypadku, na zasadzie ryzyka, ponosi Skarb Państwa.

Roszczenie wnioskodawcy R. M., jako złożone w terminie, należy uznać zatem za słuszne co do zasady. Tymczasowe aresztowanie w całym okresie jego stosowania stanowiło bowiem dolegliwość, której wobec prawomocnego uniewinnienia i częściowego umorzenia postępowania, nie powinien być doznać.

Już w tym miejscu należy ponadto przypomnieć, że zakres szczególnego postępowania o charakterze cywilnym, jakie toczy się przed sądem właściwym dla spraw karnych w trybie przepisów rozdziału 58 kpk jest ograniczony – w przypadku art. 552a§1 kpk – do szkód i krzywd wynikłych z wykonywania wobec oskarżonego w postępowaniu karnym środków przymusu, o których mowa w dziale VI. Natomiast de lege lata nie jest możliwe dochodzenie w takim postępowaniu roszczeń wynikających z samego niesłusznego oskarżenia, przedstawienia zarzutów, prowadzonego postępowania karnego itd. W takich bowiem wypadkach właściwa jest droga postępowania cywilnego na zasadach ogólnych.

Powyższe uwagi o charakterze ogólnym mają istotne znaczenie w sprawie, bowiem analiza argumentacji przedstawionej przez wnioskodawcę R. M. świadczy o szerokim zakresie dochodzonych roszczeń, obejmującym obok szkód wywołanych tymczasowym aresztowaniem, także szkody wynikające z samego prowadzenia przeciwko wnioskodawcy postępowania karnego, takie jak dalsza utrata renomy (...) i spowodowane tym obniżenie dochodów w późniejszym czasie, utrata dotychczasowych (...) i brak możliwości ich pozyskania, jak i niemożność pełnienia(...) itd. Zadaniem Sądu było zatem należyte rozgraniczenie szkód wynikłych z zastosowania środka przymusu od pozostałych szkód związanych z toczącym się przeciwko wnioskodawcy postępowaniem karnym.

Orzekając o wysokości należnego wnioskodawcy świadczenia Sąd miał na uwadze, iż w postępowaniu w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za stosowanie środków przymusu to na wnioskodawcy spoczywa ciężar udowodnienia faktów, na których opiera on swoje roszczenie. Roszczenie o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienia ocenia się bowiem według prawa cywilnego, a więc stosuje się w szczególności zasadę ciężaru dowodzenia, określoną w przepisie art. 6 kc.

Odszkodowanie

Zgodnie z normą art. 322 kpc jeżeli w sprawie o naprawienie szkody sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Sięgnięcie po rozwiązanie określone w art. 322 kpc jest możliwe, a nawet konieczne wówczas, gdy dochodząc w postępowaniu karnym klasycznego roszczenia odszkodowawczego (naprawienia szkody materialnej) wnioskodawca z tych czy innych przyczyn ma trudności ze ścisłym udowodnieniem wysokości żądania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 r., sygn. III KK 289/10, opubl. Biuletyn Prawa Karnego SN nr (...), poz. 1.2.4.). Stosowanie normy art. 322 kpc jest możliwe i dopuszczalne także w postępowaniu odszkodowawczym toczącym się na podstawie przepisów rozdziału 58 kpk (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2006 r., sygn. V KK 54/06, opubl. Biuletyn Prawa Karnego SN nr (...), poz. 2.15.2). Z powołanych wyżej względów Sąd uznał, że wysokość należnego wnioskodawcy odszkodowania z tytułu utraconych korzyści winna zostać ustalona w oparciu o wysokość dochodów powiększających jego majątek, jakie byłby on w stanie uzyskać w przypadku, gdyby nie został tymczasowo aresztowany. Zważywszy, że ściśle udowodnienie wysokości tej kwoty (z uwagi na brak pełnej dokumentacji finansowej oraz uproszczoną formę księgowości) jest niemożliwe, koniecznym było jej określenie przez Sąd w trybie art. 322 kpc w zw. z art. 558 kpk.

W zakresie odnoszącym się do szkody wyrządzonej wnioskodawcy R. M. skutek tymczasowego aresztowania Sąd uznał, że wnioskodawca wykazał szkodę w łącznej wysokości 179.849,55 zł, stanowiącą pochodną żądania określonego w punkcie 1. ppkt a, d i f, zaś w pozostałym zakresie odnoszącym się do powyższych żądań wniosek należało oddalić.

Na kwotę tę składają się następujące pozycje.

Kwota 154.875,86 zł, tj. szkoda w zakresie działalności(...)obejmująca utracony dochód oraz faktycznie poniesioną stratę, pomniejszona o należności publicznoprawne (tabela nr 9 opinii k. 844).

Wysokość tej kwoty wynika z opinii pisemnej, a także z ustnej i pisemnej opinii uzupełniającej, biegłego sądowego z zakresu ekonomii, finansów, wyceny przedsiębiorstw oraz wyceny zdolności upadłościowej i układowej (k. 849-853, 880-882, 887-896). Opinię tę Sąd uznał za rzetelną, fachową i wiarygodną. Biegły jasno określił przyjętą metodę

obliczeń, klarownie opisał poszczególne pozycje, odniósł się wyczerpująco do pytań stron i Sądu oraz podnoszonych wątpliwości, które dodatkowo wyjaśnił w uzupełniającej pisemnej opinii. Strony w tym zakresie nie kwestionowały już opinii biegłego.

Należy też podkreślić, że wysokość łącznej szkody (przed opodatkowaniem) poniesionej w omawianym zakresie przez wnioskodawcę w okresie 2006-2010 wyliczona przez biegłego (520.164,90 zł) nie odbiega od wysokości podanej przez samego wnioskodawcę (524.000 zł), opierającego w tym zakresie swoje żądania na prywatnej opinii biegłego rewidenta (k. 89-99). Sąd zważył jednak, że kwotę tę należało pomniejszyć o kwotę podatku dochodowego, a nadto istotnie ograniczyć w zakresie czasowym, bowiem zasądzone odszkodowanie, w tym konkretnym przypadku, musi pozostawać w związku przyczynowym z tymczasowym aresztem, a nie stanowić konsekwencję prowadzonego postępowania karnego, czy też innych zewnętrznych okoliczności związanych z ryzykiem gospodarczym.

Należy bowiem mieć na uwadze, że odszkodowanie na podstawie art. 552a§1 kpk przysługuje wyłącznie za zastosowany wobec poszkodowanego środek przymusu (tymczasowe aresztowanie). Stosuje się tu konstrukcję tzw. adekwatnego związku przyczynowego z art. 361§1 kc. A zatem „pomiędzy niesłusznym pozbawieniem wolności, a powstałą szkodą musi zachodzić bezpośredni i adekwatny związek przyczynowy, ma to miejsce tylko wówczas, gdy w grupie wszystkich przyczyn i skutków występują tylko takie, które normalnie powodują okresowe skutki. Nie wystarczy więc stwierdzenie istnienia związku jako takiego, czy jakiegokolwiek, ale chodzi o następstwa normalne wedle reguł ustalonych obiektywnie” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2014 r., sygn. akt II AKa 2/14).

Ustalenie adekwatnego związku przyczynowego w koncepcji obiektywnej wymaga dwustopniowego postępowania. Po pierwsze należy ustalić, czy tymczasowe aresztowanie było koniecznym warunkiem wystąpienia szkody, czy też wystąpiłaby ona także na skutek np. samego wszczęcia postępowania karnego przeciwko wnioskodawcy. Nie ulega wątpliwości, iż w czasie tymczasowego aresztowania wnioskodawca był pozbawiony możliwości prowadzenia (...) i wywiązywania się z umów o świadczenie (...) co skutkowało między innymi wypowiedzeniem umów przez dotychczasowych klientów, nawet mimo tego, że zostali powołani (...). Z kolei już po uchyleniu tymczasowego aresztowania wnioskodawca, mimo nadal toczącego się postępowania karnego, prowadził działalność zawodową. Z pewnością nagłośnienie sprawy i stawianych wnioskodawcy zarzutów w mediach miało wpływ na jego opinię wśród potencjalnych klientów, jednakże nie było to następstwo wyłącznie tymczasowego aresztowania. Te okoliczności z kolei nie mogą być już traktowane jako typowe następstwa tymczasowego aresztowania. W przypadku bowiem wykonywania zawodu (...), sam fakt przedstawienia zarzutów i prowadzenia postępowania karnego z pewnością prowadzi do obniżenia zaufania przez klientów, czego pochodną jest obniżenie dochodów. Dodatkowo należy wskazać, iż po uchyleniu tymczasowego aresztowania, w kolejnych latach, nastąpił znaczny wzrost konkurencji na rynku usług(...) spowodowany wzrostem ilości osób (...), a nadto zaczął być odczuwalny w kraju kryzys gospodarczy. Okoliczności te związane z ryzykiem gospodarczym obciążają wyłącznie wnioskodawcę i nie pozostają w związku przyczynowym z tymczasowym aresztem.

W świetle powyższego należało rozgraniczyć skutki tymczasowego aresztowania od skutków samego faktu prowadzenia przeciwko wnioskodawcy postępowania karnego, przedstawienia mu zarzutów, skierowania oskarżenia i kilkuletniego procesu karnego itd. Ta grupa zdarzeń nie jest objęta regulacją z rozdziału 58 kpk i odszkodowanie z tego tytułu może być dochodzone, jednakże w innym trybie, na zasadach ogólnych określonych w Kodeksie cywilnym. Różnica ta jest istotna, gdyż inne są reguły odpowiedzialności Skarbu Państwa w przypadku stosowania środków przymusu (zasada ryzyka), inne zaś w przypadku np. tzw. niesłusznego oskarżenia (zasada winy).

Sąd uznał zatem, że na podstawie art. 552a§1 kpk wnioskodawcy przysługuje jedynie odszkodowanie za szkodę powstałą w zakresie prowadzonej przez wnioskodawcę działalności gospodarczej w okresie tymczasowego aresztowania, tj. od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r.

Wysokość tej szkody w przypadku działalności w zakresie (...) wynosi – zgodnie z obliczeniami biegłego – 154.875,86 zł netto (166.273,27 zł brutto).

Pozostała szkoda w działalności (...) obejmująca straty poniesione w latach kolejnych do roku 2010 włącznie (dopiero w 2011 r. (...) odzyskała dochód sprzed 2006 r.), niewątpliwie również miała związek z prowadzonym przeciwko wnioskodawcy postępowaniem karnym. Jednak nie sposób utrzymywać, że wynikała ona z faktu pozbawienia go wolności, gdyż w tym okresie nie pozostawał już w areszcie. Wykonywał swój zawód w ramach dotychczas prowadzonej (...) której skład osobowy w żaden sposób się nie zmienił, stopniowo pozyskiwał nowych klientów, a nadto już wówczas wystąpił światowy kryzys gospodarczy, którego skutki widoczne były także w krajowej gospodarce. Widocznym i odczuwalnym dla wnioskodawcy jego objawem, była chociażby tak znaczna utrata wartości jego polisy ubezpieczeniowej A. – stopy zwrotu. Już te okoliczności sprawiają, że nie można uznać jakoby skutki samego tymczasowego aresztowania wnioskodawcy były tak daleko idące, jak wskazano we wniosku. Sytuacja majątkowa wnioskodawcy po uchyleniu tymczasowego aresztu była zatem raczej ogólnym następstwem prowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu, na który nakładały się dodatkowe obiektywne zewnętrzne trudności gospodarcze, zatem brak jest w takim wypadku adekwatnego związku przyczynowego z tymczasowym aresztowaniem.

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że obowiązek całościowego naprawienia szkody wyrządzonej przez niesłuszne pozbawienie wolności nie oznacza, że zawsze może ono zostać realizowane w trybie przewidzianym w rozdziale 58 kpk. „Ustawodawca do postępowania karnego przekazał orzekanie w kwestiach powiązanych przyczynowo z określonym zdarzeniem również znamieniem bezpośredniości i w związku z tym jego zakres został dokładnie i jednoznacznie określony czasowo: (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2012 r. IV KK 278/11, Lex nr 121238). A zatem w zakresie przewyższającym wskazaną wyżej kwotę (dotyczącego okresu po uchyleniu tymczasowego aresztowania) pozostaje odesłać wnioskodawcę na drogę procesu cywilnego.

Kolejnym składnikiem zasądanego odszkodowania jest kwota 523,69 zł, tj. kwota, o jaką zwiększyłaby się polisa ubezpieczeniowa do dnia 28 grudnia 2013 r. (całkowita likwidacja polisy), gdyby nie dokonano jej częściowej likwidacji w celu pokrycia strat w działalności (...) po odliczeniu już prowizji w wysokości 50 zł.

Kwota ta wynika z obliczeń biegłego zawartych zwłaszcza w pisemnej opinii uzupełniającej (k. 887-896). Została ona zakwestionowana przez pełnomocnika wnioskodawcy, który żądał pomniejszenia symulowanej wartości polisy (35.674,92 zł) jedynie o wartość zainwestowanego kapitału (10.000 zł). Wyliczenie takie jest nieprawidłowe, bowiem nie uwzględnia faktu wypłacenia kwoty 20.050 zł przez małżonkę wnioskodawcy na poczet pokrycia strat w działalności (...). Szkoda ta została uwzględniona w wyliczeniach dotyczących ogólnej szkody w działalności (...) (opisanych powyżej), podobnie jak likwidowane oszczędności przekazywane na pokrycie strat generowanych przez funkcjonowanie (...) w okresie tymczasowego aresztu, a zatem uwzględnianie jej w niniejszej, kolejnej pozycji odszkodowania stanowiłoby nieuprawnioną podwójną rekompensatę tej samej szkody.

Ostatnią uwzględnioną przez Sąd pozycją jest kwota 36.450 zł, tj. suma należności netto, po opodatkowaniu, z tytułu zawarcia z T. B. umowy na (...) za okres tymczasowego aresztowania, do której zawarcia nie doszło z powodu tymczasowego aresztowania wnioskodawcy.

Należy zaznaczyć, że stawka tej usługi została przez Sąd określona na kwotę 5.000 zł miesięcznie, a nie – jak we wniosku – 4.000 zł. Wynika to ze stanowczych w tym zakresie zeznań świadka T. B., który dodatkowo jej wysokości wiązał z (...) z którą w tym czasie zawarł umowę na (...) w miejsce wnioskodawcy, co z kolei uwiarygodnia jego twierdzenia.

Wymienione i opisane powyżej pozycje dają łączną kwotę 191.849,55 zł.

Zgodnie z utrwalonymi poglądami judykatury szkoda w rozumieniu art. 552 k.p.k. (a obecnie – także art. 552a k.p.k.) to nie suma utraconych zarobków (dochodu), a różnica pomiędzy stanem majątkowym, jaki by istniał, gdyby nie doszło do tymczasowego aresztowania, a rzeczywistym stanem w chwili odzyskania wolności (por: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2000 r., sygn. II KKN 3/98, opubl. Prok. i Pr. 2000/12/12). Przy ustalaniu wysokości tej szkody od zarobków (dochodu), które mógłby uzyskać niesłusznie aresztowany należy odjąć wydatki ponoszone przez niego na utrzymanie siebie i swej rodziny (por: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 grudnia 1992 r.,

sygn. II AKz 188/92, opubl. KZS 1992/12/18). Od wysokości dochodu wnioskodawcy, jaki by uzyskał, gdyby nie został pozbawiony wolności, należy zatem odliczać wszelkie niezbędne wydatki na utrzymanie własne i rodziny, koszty kształcenia, zaspokajanie potrzeb kulturalnych, rozrywki itp.

Koszty codziennego utrzymania gospodarstwa domowego wnioskodawcy były, jak wskazał, ponoszone z wynagrodzenia żony wnioskodawcy. Jego dochody w znacznym zakresie miały być przeznaczane na oszczędności i inwestycje, które powiększały majątek. Jednakże w wyjaśnieniach wnioskodawca wskazał, że rocznie przeznaczał ze swojego dochodu ok. 10.000 zł na dofinansowanie młodszej córki oraz ok. 6.000 zł na rodzinne wyjazdy. A zatem należało uznać, że kwoty te (łącznie 16.000 zł w skali roku) nie powiększyłyby majątku wnioskodawcy, gdyby nie doszło do jego tymczasowego aresztowania. Proporcjonalnie do czasu trwania tymczasowego aresztowania kwota ta wynosi 12.000 zł. Kwotę tę należało zatem odliczyć od łącznej kwoty powstałej szkody (191.899,55 zł).

Ostatecznie ustalona kwota należnego odszkodowania wyniosła zatem 179.849,55 zł, która to kwota została zasądzona na rzecz wnioskodawcy, zaś w pozostałym zakresie żądanie odszkodowania zostało oddalone.

Dla przejrzystości wyводу zasadnym jest odniesienie się do wyartykułowanych we wniosku żądań w zakresie odszkodowania, które to nie zostały uwzględnione, tj. wymienionych na wstępie uzasadnienia w punkcie 1. ppkt b, c, e, a także w punkcie 2 ppkt a i b.

Wnioskodawca żądał kwoty 500.000 zł z tytułu niewypłaconej mu przez Grupę (...) Sp. z o.o. w K. premii za udział w projekcie wejścia spółki na G. W. (pkt 1 ppkt b). W ocenie Sądu wnioskodawca nie wykazał jednak, po pierwsze, że rzeczywiście miał taką kwotę uzyskać, po drugie zaś – że nie uzyskał jej z uwagi na fakt tymczasowego aresztowania.

Wynika to z treści zeznań D. P., byłego prezesa zarządu spółki (...) sp. z o.o. w K. (k. 619-621). Wskazał on m. in., że umowa zawarta z wnioskodawcą dotyczyła bieżącej (...) i w jej ramach wnioskodawca miał wykonywać część (...), natomiast temat wejścia na G. W. był poruszany jedynie ustnie i dopiero później miało dojść do zawarcia porozumienia, w którym zostałyby określona wysokość dodatkowej premii, przy czym miała być ona uzależniona od wartości akcji przy debiucie na Giełdzie Papierów Wartościowych. Brak było również jakichkolwiek zapisów w tym względzie w umowie na stałą (...). Uznać zatem należy, iż kwestie te były jedynie negocjowane, zaś gdyby faktycznie doszło do konkretnych ustaleń z pewnością zostałby sporządzony jakikolwiek dokument potwierdzający powyższe. Należy mieć bowiem na uwadze, że wnioskodawca jako profesjonalny uczestnik obrotu (...) z pewnością miał tego świadomość i dążyłby do zabezpieczenia swoich interesów właśnie poprzez spisanie stosownej umowy. Ostatecznie wejście na G. W. zostało przygotowane bez udziału wnioskodawcy, zaś nawet po jego zwolnieniu z tymczasowego aresztu nie rozważano nawet wznowienia współpracy z nim z uwagi na toczące się wobec wnioskodawcy postępowanie karne, co miałoby znaczenie dla wizerunku spółki publicznej. Świadek D. P. przyznał, że w pewnym zakresie skorzystano z przygotowanej przez wnioskodawcę (...), jednak prace te nie były zaawansowane, zaś sam wnioskodawca nie wskazał ich nawet przybliżonego zakresu. Zwraca również uwagę fakt, iż wnioskodawca po wyjściu z aresztu nie dochodził przedmiotowych roszczeń od spółki, nawet w zakresie wynagrodzenia za częściowo wykonane prace, nie próbował również odnowić współpracy ze spółką w jakiegokolwiek formie.

Zarysowany powyżej stan faktyczny wskazuje zatem, że kwestia wypłaty premii związana z wejściem na G. W. ma charakter typowego roszczenia cywilnoprawnego, które może być ewentualnie dochodzone we właściwym trybie. Nie stanowi natomiast szkody powstałej na skutek tymczasowego aresztowania. W dodatku brak jest jakiegokolwiek dokumentacji, na podstawie której można by ustalić faktyczne warunki wynagrodzenia dodatkowego dla wnioskodawcy, bowiem prace wykonane przez wnioskodawcę miały się mieścić w zakresie umowy o stałą (...). Nigdy też nie doszło do skonkretyzowania warunków i wysokości premii. Nie zmienia powyższego fakt, iż część pracowników spółki otrzymała akcje przy debiucie spółki, przy czym ich ilość i wartość były znacznie niższe od tej jaką domaga się wnioskodawca, który ocenił wysokość premii na kwotę 500.000 zł. Nadto (...) która kontynuowała prace nad częścią (...) poza umówionym wynagrodzeniem, nie otrzymała już dodatkowej premii. Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił żądanie w tym zakresie.

Dochody z tytułu stałej (...) poszczególnych podmiotów (pkt 1 ppkt c, e) zostały uwzględnione w ramach całościowego wyliczenia szkody w działalności (...) dokonanego przez biegłego, co wynika wprost z treści postanowienia tut. Sądu z dnia 10 czerwca 2015 r. o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego (k. 828-829) oraz treści opinii. Mowa tu o kwocie 18.000 zł z tytułu stałej (...) świadczonej na rzecz Grupy (...) Sp. z o.o. w K. oraz kwocie 9.000 zł z tytułu stałej (...) świadczonej na rzecz (...) .H.U. (...) z/s w S..

Z kolei utrata wynagrodzenia związanego z pełnieniem (...) (pkt 2a i b) zarówno w okresie tymczasowego aresztowania, jak i później nie pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy.

Wnioskodawca R. M. sam uznał, że dotychczas wypłacone zaliczki na poczet wynagrodzenia (...) w łącznej kwocie 210.000 zł w pełni pokrywają należne mu wynagrodzenie, czemu dał wyraz w piśmie z dnia 18 maja 2006 r., zaś następnie po odwołaniu go z (...) (...) S.A. w K., jak i później, nie złożył do Sądu żadnego wniosku, z którego by wynikało, że żąda przyznania wynagrodzenia wynikającego ze wstępnych ustaleń.

Z tego względu niezasadne okazało się żądanie odszkodowania w zakresie utraconego wynagrodzenia z działalności (...) dotyczącej (...) (...) S.A. w K. w pozostałej części określonej w wynagrodzeniu wstępnym, a mianowicie w kwocie 40.000 zł. (...)znajdowało się już bowiem na końcowym etapie i pomimo zmiany (...) zakończyło się w grudniu 2006 r.

Z kolei po zakończeniu tymczasowego aresztowania i uchyleniu zawieszenia w czynnościach adwokackich wnioskodawca R. M. nie wykazał, aby odmówiono mu wykonywania działalności (...).

Obowiązujące wówczas przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji oraz warunków wymaganych od kandydatów na (...) nie przewidywało by wobec osoby wpisanej na listę (...) nie mogło toczyć się postępowanie karne, zaś odwołanie wnioskodawcy z (...) (...) S.A. w K. nastąpiło jedynie z powodu zastosowanego tymczasowego aresztowania oraz powiązanego z tym tymczasowego zawieszenia w wykonywaniu czynności zawodowych (k. 547).

Z kolei ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji (...) (obowiązująca od dnia 10 października 2007 r.) w art. 3 ust. 8 jako jeden z warunków uzyskania licencji (...) przewidywała już, by osoba ubiegająca się o uzyskanie licencji (...) nie była podejrzana albo oskarżona o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe. W tym czasie wnioskodawca posiadał status oskarżonego w sprawach o sygn. akt II K 294/12 i II K 230/08 (będących podstawą żądania), stąd nie spełniał warunków do uzyskania licencji (...), co więcej z uwagi na nadal toczące się postępowanie karne w innej sprawie przed Sądem Rejonowym w Olkuszu o sygn. akt II K 451/11, nadal ich nie spełnia. Wprawdzie przepisy wprowadzające cyt. ustawę w art. 25 przewidywały, że do czasu uzyskania licencji (...), nie dłużej jednak niż przez okres trzech lat od dnia wejścia w życie ustawy, osoby wpisane na listę, o której mowa (...), ustawy, mogły być powoływane do sprawowania (...) jednakże na zasadzie art. 20 cyt. ustawy w wypadku gdy wobec osoby posiadającej licencję (...) prowadzone było postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe, Minister Sprawiedliwości zawieszał uprawnienia wynikające z licencji (...), co było równoznaczne z brakiem możliwości wykonywania czynności (...) w konkretnym (...) czego wnioskodawca miał świadomość.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że nie zostało wykazane, jakoby potencjalna utrata dochodów z działalności (...) pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy, a raczej miała ona związek z samym faktem przedstawienia zarzutów i oskarżenia o popełnienie umyślnych przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego. W takim wypadku właściwy do dochodzenia roszczeń w tym zakresie jest inny tryb.

Zadośćuczynienie

Orzekając o należnym wnioskodawcy R. M. zadośćuczynieniu Sąd miał na uwadze, iż nie może ono mieć charakteru symbolicznego, jak również nie może być nadmierne w stosunku do doznanej krzywdy, aby tym samym nie służyło bezpodstawnemu, moralnie niestosownemu wzbogaceniu poszkodowanego. Wysokość zadośćuczynienia musi być

utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom życia i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Zastosowanie znajdują tu kryteria wypracowane na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego, gdzie mowa jest o zadośćuczynieniu „odpowiednim” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2015 r., sygn. akt V KK 332/14)

Biorąc pod uwagę aktualne warunki życia i przeciętną stopę życiową społeczeństwa Sąd zważył, iż w typowych sprawach odszkodowawczych z tytułu stosowania środków przymusu (dawniej – niesłusznego tymczasowego aresztowania) zasadne jest zasądzenie zadośćuczynień w kwotach zbliżonych do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każdy miesiąc tymczasowego aresztowania. Taki przedział kwot zadośćuczynienia wynika przede wszystkim z ujednoliconej praktyki orzeczniczej, co pozwala zapewnić przewidywalność rozstrzygnięć i porównywalne traktowanie osób w podobnej sytuacji prawnej. Brak powodów, by uznać, że na skutek nowelizacji rozdziału 58 kpk wypracowane w orzecznictwie standardy dotyczące wysokości zasądzanych tytułem zadośćuczynienia uległy dezaktualizacji.

Analiza poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych prowadzi do wniosku, że warunki osadzenia wnioskodawcy nieznacznie odbiegały od stanu typowego. Problem przeludnienia w celach w ówczesnym okresie czasu był problemem systemowym i dotyczył wszystkich osadzonych. Niemniej jednak okoliczność ta z pewnością wzmagiała krzywdę jaką odczuwał wnioskodawca. Nadto wnioskodawca w Areszcie Śledczym w T. zmuszony był dzielić celę z osobami palącymi znaczne ilości papierosów, co bez wątpienia narażało go na dodatkowy dyskomfort, zwłaszcza w kontekście niedostatecznej wentylacji pomieszczenia. Nie zmienia powyższego deklaracja wnioskodawcy o wyrażeniu zgody na przybywanie w celi z osobami palącymi. Wnioskodawca musiał także znosić uciążliwą hałaśliwość metalowej kraty znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie celi, która niekorzystnie na niego wpływała i do chwili obecnej, na co się powołuje, ma w pamięci ten dźwięk. Dodatkową uciążliwością była plaga mrówek faraona, które przedostawały się do żywności przechowywanej przez osadzonych.

Wnioskodawca został odłączony od rodziny, z którą pozostawał w bliskiej więzi emocjonalnej, okoliczności i sposób zatrzymania, a następnie przedłużające się stosowanie tymczasowego aresztu, potęgowały poczucie krzywdy, a zarazem bezradności, bowiem będąc przekonany o swojej niewinności, mimo składania zażaleń, jego stanowisko w sprawie nie było uwzględniane. Przez okres blisko 10 miesięcy wnioskodawca został pozbawiony możliwości uczestniczenia w uroczystościach rodzinnych (imieniny, urodziny żony i córek, rocznica śmierci matki), wspólnego z rodziną spędzania Świąt Bożego Narodzenia itp. Jak wynika z prowadzonego przez wnioskodawcę pamiętnika, okoliczności te w znacznym stopniu wpłynęły na rozmiary przeżywanego przez niego cierpienia psychicznego.

Bardziej generalny charakter miały uciążliwości związane z ogólnym przeludnieniem aresztów, w których przebywał wnioskodawca i wynikającym z niego chronicznym brakiem powierzchni mieszkalnej. Każda celda, w jakiej przebywał wnioskodawca, była zajmowana przez większą, niż nominalna, liczbę osadzonych. Wprawdzie okoliczność ta miała w tamtym okresie niewątpliwie charakter problemu systemowego polskiego więziennictwa (a nie problemu jednostkowego), jednak złożyła się na całokształt ujemnych przeżyć po stronie wnioskodawcy.

Zasadniczo brak natomiast w relacji wnioskodawcy uciążliwości o charakterze interpersonalnym. Sam wnioskodawca wskazał „poza drobnymi złośliwościami na początku mojego pobytu w Areszcie Śledczym w G. i T. nie było żadnych szykan” (k. 569v). Ani funkcjonariusze służby więziennej, ani współosadzeni nie przejawiali jawnie negatywnego stosunku do wnioskodawcy. Wnioskodawca niemal od początku okresu osadzenia mógł korzystać z widzeń z osobami najbliższymi, które były regularne. W okresie osadzenia dwukrotnie odczuwał poważniejsze dolegliwości zdrowotne w postaci bólu zęba i problemów gastrycznych, jednak za każdym razem odmawiał zabiegu z uwagi na niewystarczający standard więziennej opieki medycznej, który, w jego ocenie, w znacznym stopniu odbiegał od standardów publicznej służby zdrowia, w tym w zakresie zapewnienia niezbędnego stopnia intymności w trakcie badań oraz używanego sprzętu medycznego. Jakkolwiek ocena ta miała charakter subiektywny, tym niemniej wzmagiała odczucie doznawanej przez niego krzywdy.

Mimo przytoczonej wyżej argumentacji Sąd stwierdził, że zachodzą także podstawy do przyznania wnioskodawcy R. M. zadośćuczynienia w kwocie wyższej od przeciętnej w tego typu sprawach, w których głównym źródłem krzywdy są warunki związane z osadzeniem w jednostce penitencjarnej. Na wysokość tę składają się bowiem także okoliczności indywidualne zachodzące po stronie poszkodowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2008 r. sygn. akt III KK 349/07), które w sprawie niniejszej wiążą się z wykonywanym przez niego zawodem (...), jak i jego stopą życiową, przez co odczuwanie dolegliwości związanych z tymczasowym aresztowaniem było spotęgowane.

Jak wskazano w opisie stanu faktycznego, wnioskodawca przed zatrzymaniem był (...)i ustalonej renomie, postacią rozpoznawalną w środowisku (...) (...). Przez wiele lat pełnił funkcję zastępcy(...)I.. Cieszył się dobrą opinią, nigdy też nie toczyło się w stosunku do niego postępowanie dyscyplinarne.

Zdaniem Sądu zbędne jest wykazywanie, że wykonywanie profesji (...) – jako jednego z tzw. zawodów zaufania publicznego – w szczególności sposób związane jest ze społeczną oceną osoby konkretnego (...). Wnioskodawca R. M. pracował na swoje dobre imię, renomę w środowisku(...) zaufanie klientów przez ponad 20 lat praktyki zawodowej. Do czasu jego zatrzymania nie zostały one nigdy wcześniej nadszarpięte.

W tym kontekście skutki zastosowanego wobec niego tymczasowego aresztowania muszą być ocenione jako wyjątkowo głębokie. Należy mieć na względzie, że jego zatrzymanie zostało przeprowadzone w godzinach porannych, z udziałem umundurowanych funkcjonariuszy ABW, na oczach rodziny i sąsiadów. Nadto zostało sfilmowane i fragmenty jego zapisu zostały wyemitowane w telewizji publicznej, a znajomi bez trudu rozpoznali osobę wnioskodawcy. Następnie sprawa wnioskodawcy stała się tematem licznych materiałów prasowych, przy czym – jak zwykle w takich przypadkach – wnioskodawca był w nich, w odczuciu przeciętnej odbiorcy, przedstawiany jako osoba skorumpowana, powiązana ze środowiskiem przestępczym, winna zarzucanych jej czynów. W dodatku te odczucia wzmacniał fakt jego zatrzymania i tymczasowego aresztowania. Także jakiegokolwiek związane z materiałami prasowymi interwencje wnioskodawcy u redaktorów okazywały się bezskuteczne.

Następstwa powyższych wydarzeń były szczególnie ciężkie dla wnioskodawcy. Przeżywał uzasadniony lęk przed reakcją swojej rodziny, środowiska zawodowego i licznych klientów. Popadł w depresję, wystosował nawet emocjonalne pismo do (...)(...) w K. z wnioskiem o skreślenie (...)Zrzekł się także funkcji (...)

Wnioskodawca będąc w ciężkim stanie psychicznym, powziął również zamiar popełnienia samobójstwa, który nie został jednak zrealizowany, mimo czynionych ku temu przygotowań. Należy mieć na uwadze, że wszystkie te przeżycia potęgowane były poczuciem niesprawiedliwości wynikającym z przekonania o własnej niewinności i bezzasadności stosowanego tymczasowego aresztowania, które zostały później potwierdzone wyrokiem uniewinniającym i częściowo umarzającym postępowanie. Przeżycia wnioskodawcy zostały szczegółowo opisane w prowadzonym przez niego w okresie aresztowania pamiętniku, jak również w artykule prasowym sporządzonym na podstawie jego przeżyć pt. „Spowiedź J. K.” (k. 44-48), zamieszczonym w dodatku do tygodnika (...) Nr 29 z dnia 21 lipca 2007 r.

W tej sytuacji Sąd uznał, że zasadnym będzie za okres niespełna 10-ciu miesięcy tymczasowego aresztowania (od dnia 19 maja 2006 r. do dnia 9 marca 2007 r.) zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy. W przeliczeniu daje to kwotę około 30.000 zł za miesiąc pobytu w areszcie. Jest to więc kwota zdecydowanie wyższa od przeciętnej orzekanej w tego typu sprawach (3.000-4.000 zł za miesiąc). Zdaniem Sądu jest ona jednak w pełni uzasadniona powyższymi okolicznościami, które znacznie spotęgowały wyrządzoną poszkodowanemu krzywdę.

Podkreślić trzeba, że również w orzecznictwie wskazuje się, że tymczasowe aresztowanie niesłusznie zastosowane wobec aktywnego zawodowo (...) ((...), (...)) stanowi szczególną dolegliwość, z uwagi na wiążącą się z nim utratę dobrego imienia, ostracyzm społeczny, zainteresowanie medialne itd. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 października 2012 r., sygn. akt II AKA 304/12, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 października 2013 r., sygn. akt II AKA 307/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt II AKA 14/13). Sąd tutejszy nie podziela przy tym pojawiającego się czasami poglądu, jakoby krzywda polegająca na utracie

dobrego imienia nie wynikała bezpośrednio z faktu osadzenia w areszcie śledczym, a wiązała się jedynie z samym faktem wszczęcia przeciwko poszkodowanemu postępowania karnego i przedstawienia mu zarzutów. W ocenie Sądu tymczasowe aresztowanie rodzi w świadomości społecznej znacznie poważniejsze skutki, niż sam status podejrzanego czy oskarżonego, częstokroć wręcz tożsame z uznaniem danej osoby za przestępcę. Jest to tym bardziej zasadne, jeżeli zwróci się uwagę jakie zainteresowanie medialne towarzyszyło osobie wnioskodawcy w początkowym okresie po zatrzymaniu i tymczasowym aresztowaniu, zaś samo zakończenie postępowania i uniewinnienie wnioskodawcy od najcięższych zarzutów nie znalazło tak wyraźnego wyrazu w mediach. Z tego też względu określając wysokość przyznanego zadośćuczynienia Sąd miał na uwadze również wskazane okoliczności.

Mając powyższe rozważania na względzie Sąd zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 179.849,55 zł tytułem odszkodowania oraz kwotę 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych nie budzi najmniejszych wątpliwości, że „odsetki od sumy pieniężnej będącej odszkodowaniem (zadośćuczynieniem) za niesłuszne zatrzymanie (tymczasowe aresztowanie, skazanie, orzeczenie środka zabezpieczającego) nie przysługują za czas poprzedzający wydanie prawomocnego wyroku zasądzającego to odszkodowanie (zadośćuczynienie), ponieważ dopiero prawomocne orzeczenie określa wymagalną sumę odszkodowania i zadośćuczynienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2015 r., sygn. akt V KK 332/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 października 2007 r., sygn. akt II AKa 148/07).

Orzekając o kosztach postępowania Sąd miał na uwadze, iż stosownie do art. 554 § 4 kpk postępowanie jest wolne od kosztów, zaś wnioskodawcy przysługuje zwrot uzasadnionych wydatków od Skarbu Państwa, przy czym żądanie to nie zostało wyartykułowane w mowie końcowej, zarówno przez wnioskodawcę, jak i jego pełnomocników.